

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОЗДАВАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„Фінансово-господарський контроль”
для студентів спеціальності «Облік і аудит» денної форми навчання

Укладач: **Синюгіна Наталія Вікторівна**

Відповідальний за випуск
зав. кафедрою контролю та аудиту **Дікань Л.В.**

Затверджено на засіданні кафедри контролю і аудиту.
Протокол № 1 від 26.08.2008 р.

Роздавальний матеріал з навчальної дисципліни “Фінансово-господарський контроль” для студентів спеціальності «Облік і аудит» денної форми навчання / Укл. Н.В.Синюгіна– Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 32 с. (Укр. мов.)

Подано графічний матеріал, який доповнює лекції з навчальної дисципліни «Фінансово-господарський контроль» та відповідає темам, передбаченим Робочою програмою даної навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності «Облік і аудит» денної форми навчання.

ВСТУП

Фінансово-господарський контроль на сьогодні виступає основним джерелом інформації для виявлення причин порушень, що виникають у процесі управління, основною рушійною силою у справі забезпечення збереження власності підприємств, важелем раціонального використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, чинником попередження невиробничих витрат, розкрадання та псування цінностей, а також дійовим засобом впливу на прийняття рішень щодо запобігання тим чи іншим порушенням. Загальновідомо, що саме фінансово-господарський контроль є найважливішим. Адже, він відіграє роль в діяльності всіх без виключення господарюючих суб'єктів. Все це викликає необхідність вивчення навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль".

Навчальна дисципліна "Фінансово-господарський контроль" належить до циклу нормативних, професійно орієнтованих дисциплін за фаховим спрямуванням "Економіка і підприємництво" з спеціальності 8.050106 "Облік і аудит".

Предметом навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль" є контрольна-перевірочна робота, її організація, форми, методи та спеціальні прийоми контролю суб'єктів фінансово-господарського контролю.

Мета навчальної дисципліни – надання студентам знань з теорії та практики контрольної-перевірочної діяльності суб'єктів фінансово-господарського контролю в розрізі об'єктів контролю, що функціонують в різних галузях економіки.

Завданням дисципліни є засвоєння студентами теоретичних основ фінансово-господарського контролю; оволодіння знаннями з конкретних форм організації перевірок; вивчення сучасних методів та спеціальних прийомів фінансово-господарського контролю.

Вивчення даної дисципліни передбачає лекції (теоретичну підготовку), практичні та семінарські заняття, самостійну роботу та індивідуальну роботу.

Роздавальний матеріал з навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль", наведений в даній методичній розробці, є доповненням до лекційного матеріалу. Його використання сприятиме полегшенню вивчення дисципліни студентами через можливість наочного сприйняття інформації.

МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю

Рис.1. Структурно-логічна схема вивчення теми 1

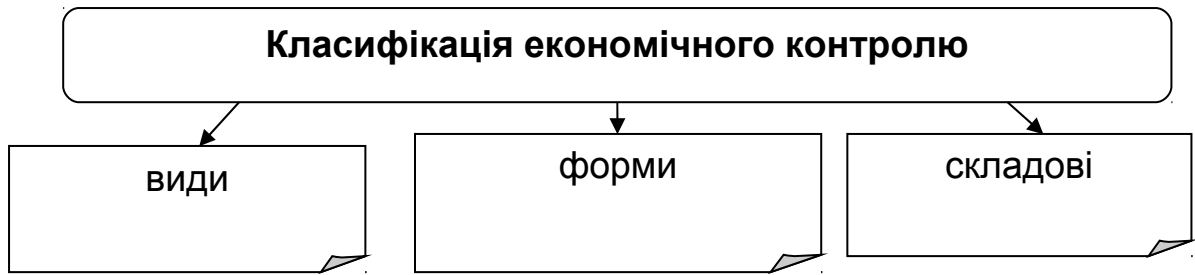

Рис.2. Структурна схема класифікації економічного контролю

Рис.3. Види економічного контролю за класифікаційними ознаками

Форма економічного контролю

Незалежний аудит - незалежна перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Державний аудит - перевірка та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Ревізія (інспектування) - *ревізія* – є формою здійснення інспектування. *Інспектування* полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності суб'єкта контролю і проводиться у формі ревізії.

Податковий контроль - огляд і дослідження документації певного підприємства на предмет правильного і своєчасного вирахування і сплати ним податкових платежів

Бюджетний контроль- контроль за операціями бюджетного процесу під час складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звітування про його виконання.

Казначейський контроль - контроль виконання державного та місцевих бюджетів безпосередньо в процесі затвердження бюджетних призначень, розподілу та доведення бюджетних асигнувань, прийняття бюджетних і фінансових зобов'язань до отримання товарів і послуг та здійснення платежу з бюджетних рахунків

Внутрішній контроль - незалежна діяльність з перевірки та оцінки роботи суб'єкта господарювання внутрішнім його підрозділом

Контроль та аудит в банках, першочерговим завданням якого є сприяння забезпеченню схоронності грошової маси, дотриманню нормативно-правового регулювання в діяльності банку, його ефективної економічної стабільності, попередження негативних ризиків і банкрутства.

Рис.4. Форми економічного контролю

Рис.5. Складові економічного контролю

Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю

Рис.6. Структурно-логічна схема вивчення теми 2

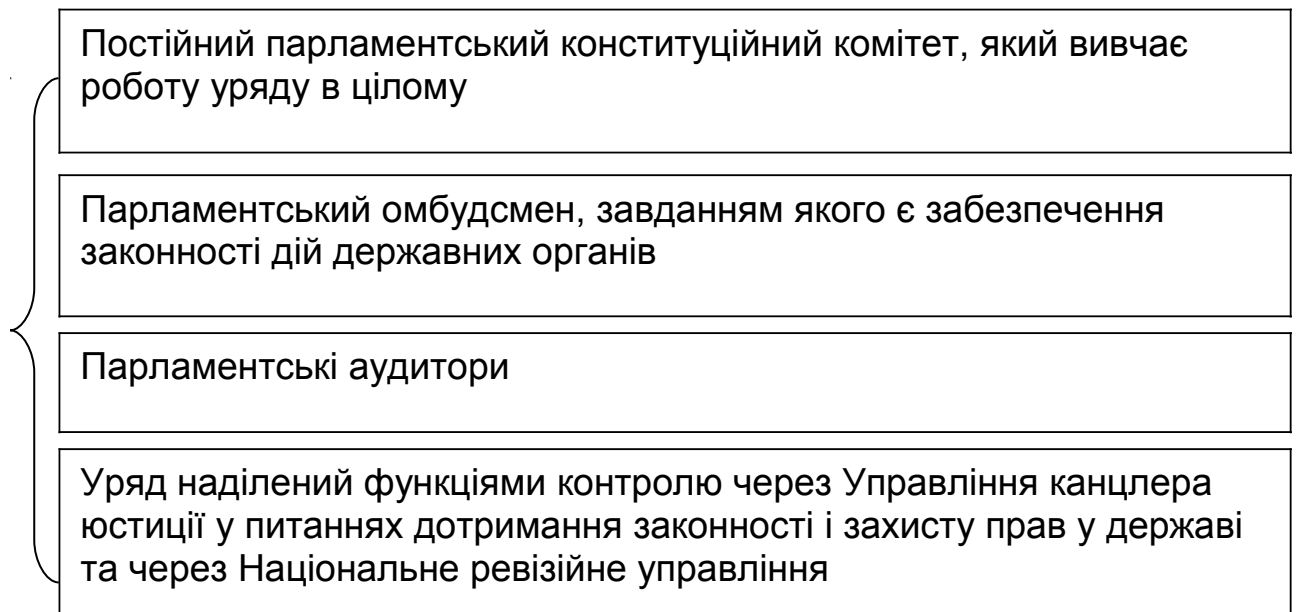

Рис. 7. Суб'єкти контролю державного сектору в Швеції

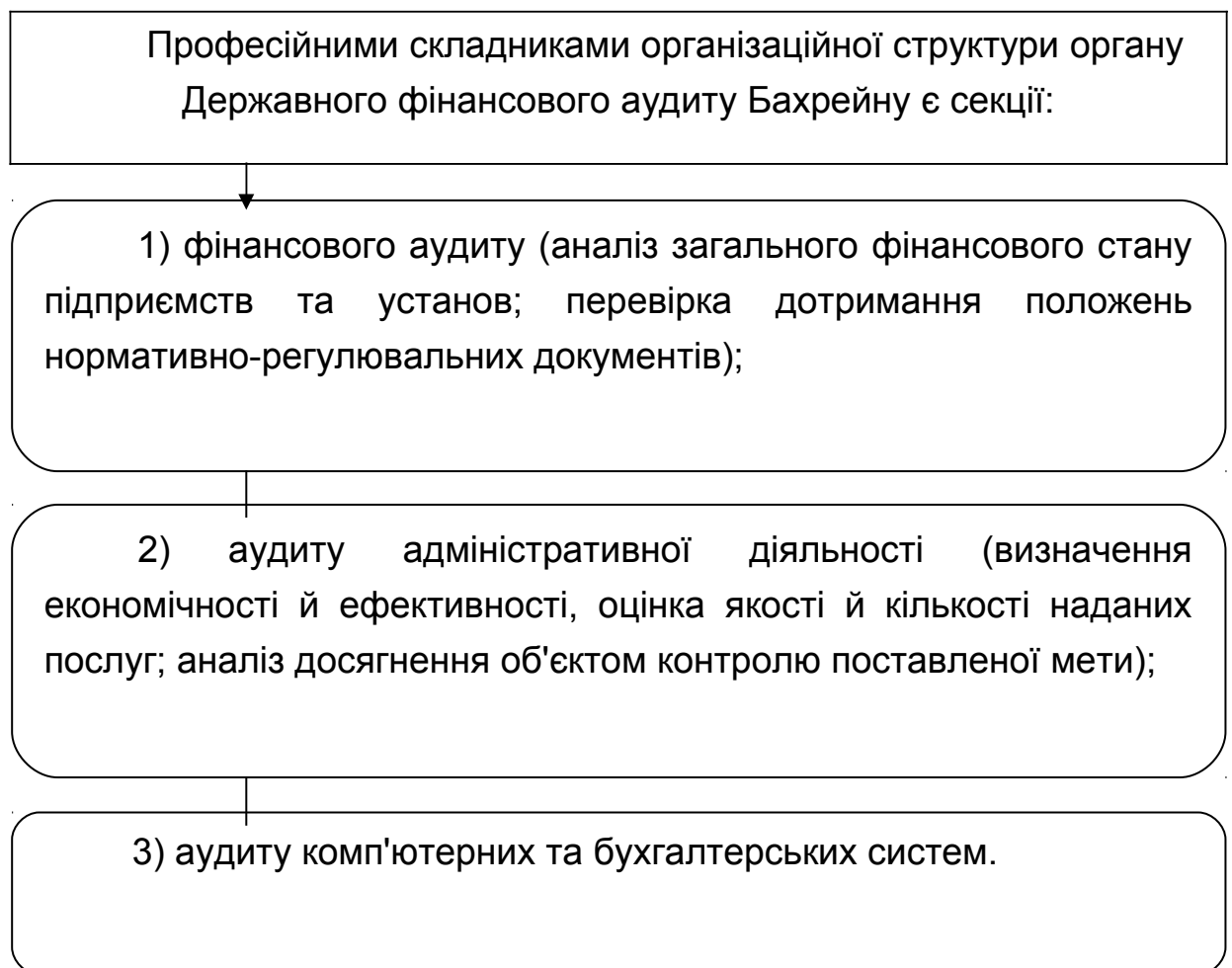

Рис.8. Професійні складники організаційної структури органу Державного фінансового аудиту Бахрейну

Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю

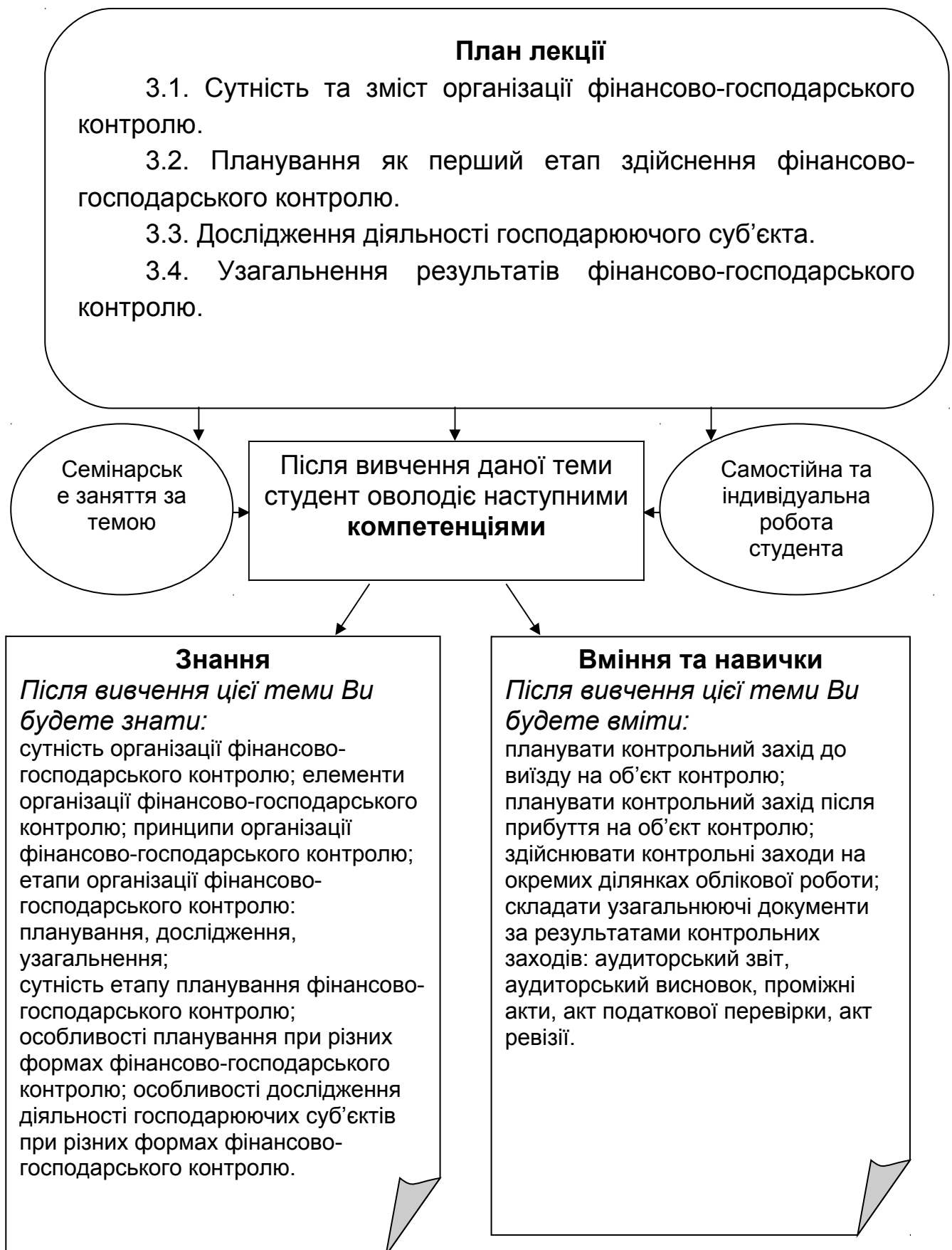

Рис.9. Структурно-логічна схема вивчення теми 3

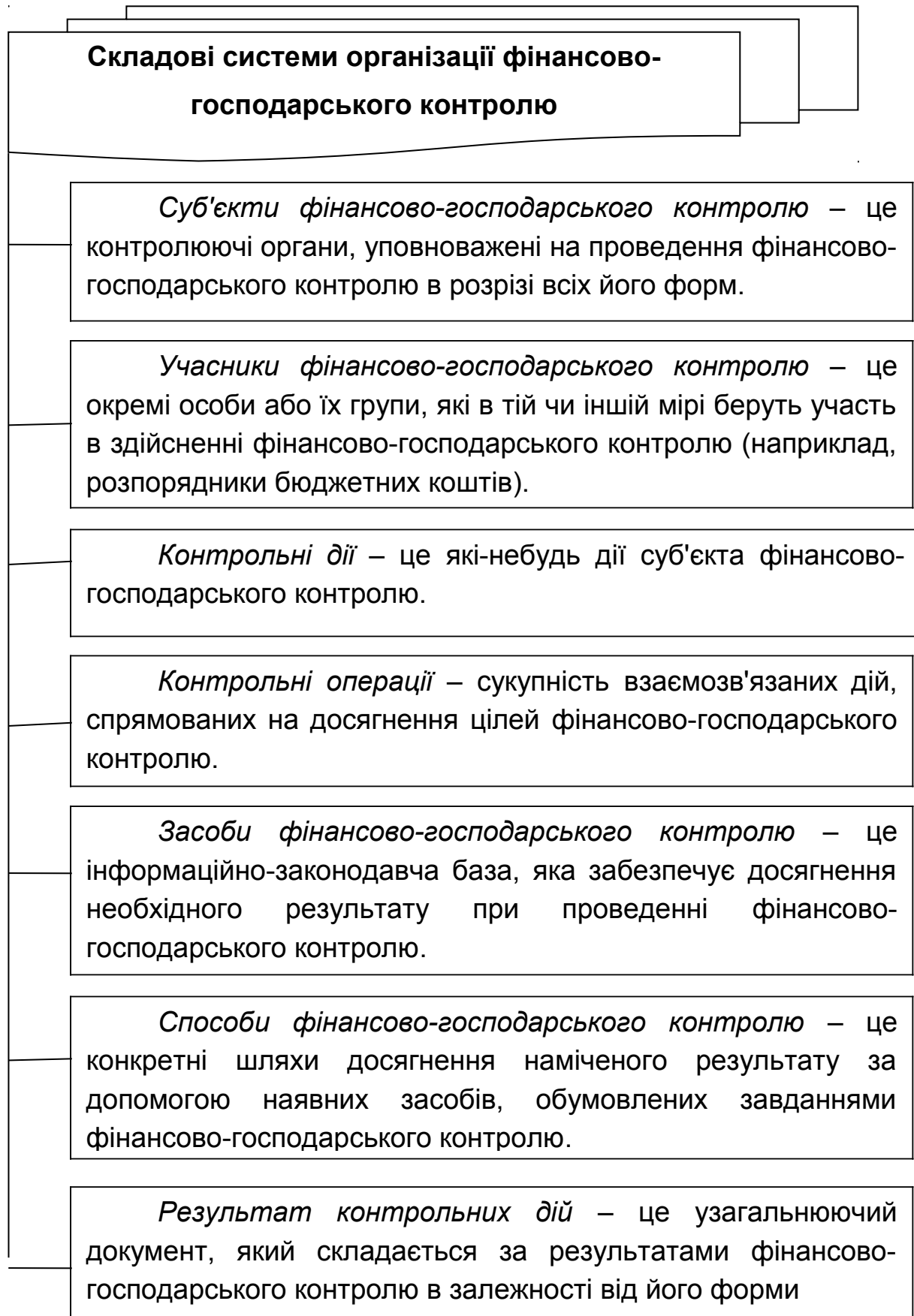

Рис.10. Складові системи організації фінансово-господарського контролю

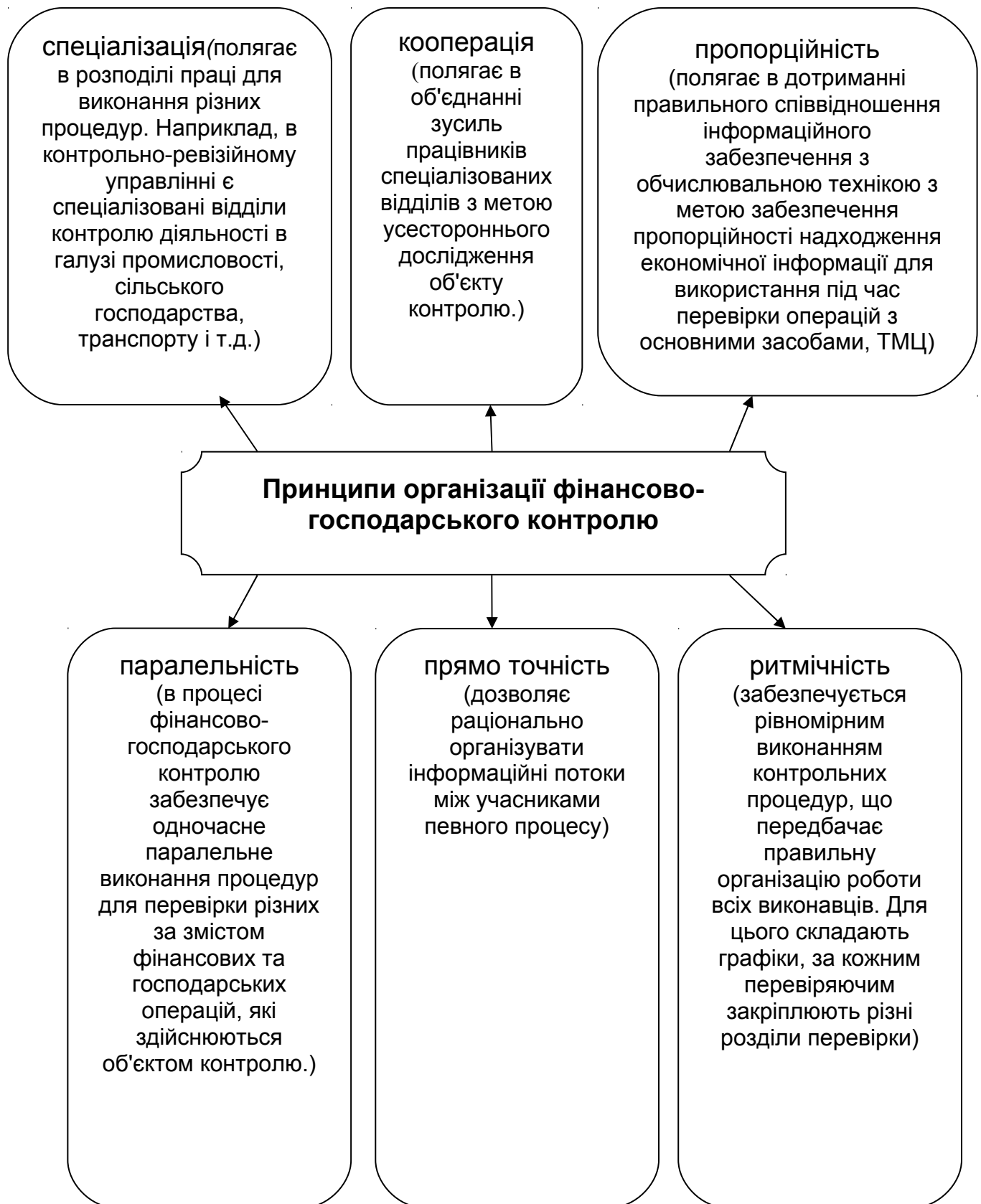

Рис.11. Принципи організації фінансово-господарського контролю

МОДУЛЬ 2 ФІНАНСОВО - ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств

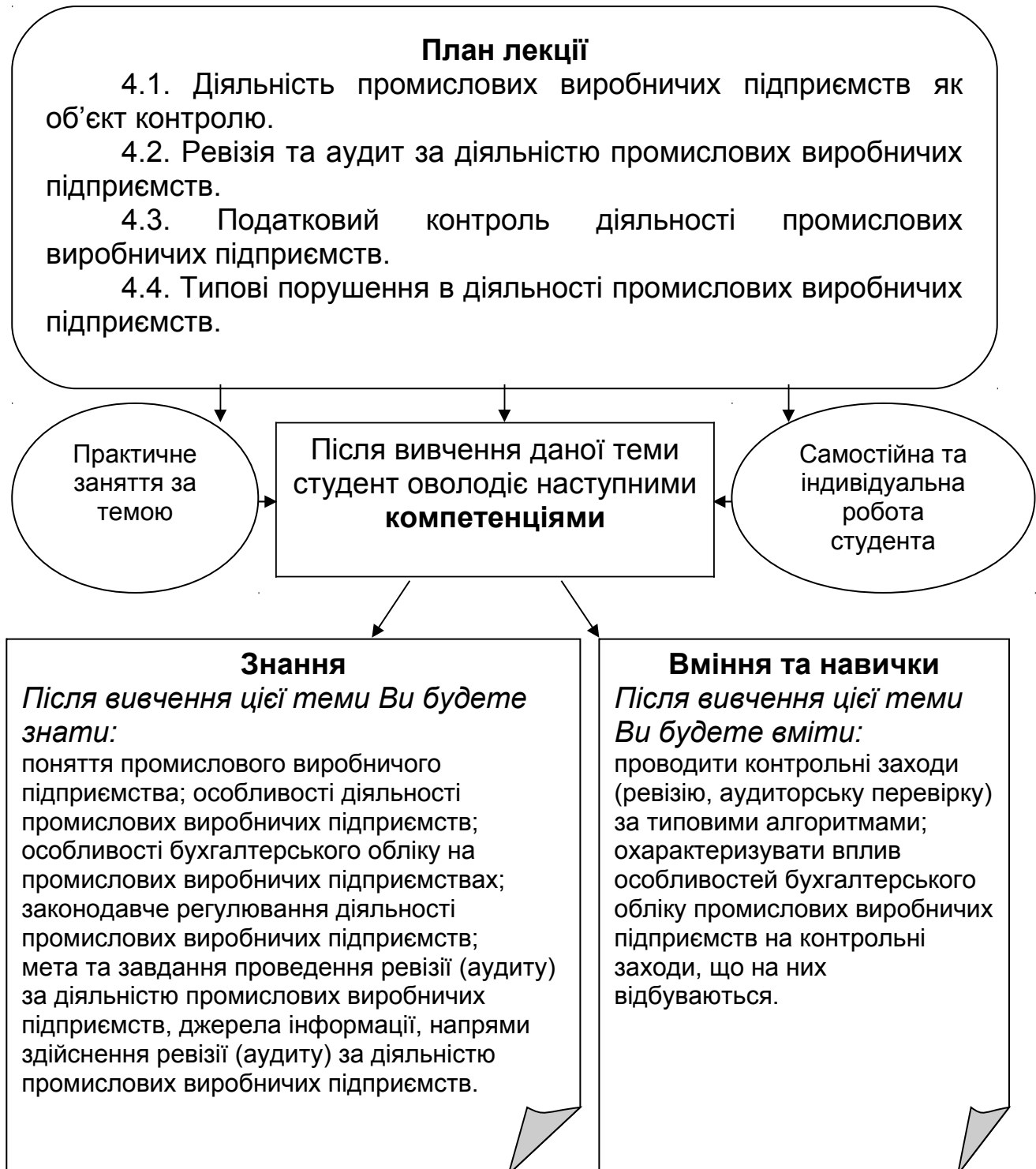

Рис.12. Структурно-логічна схема вивчення теми 4

Рис.13. Мета, завдання і джерела інформації ревізії (аудиту) на промислових виробничих підприємствах

Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю

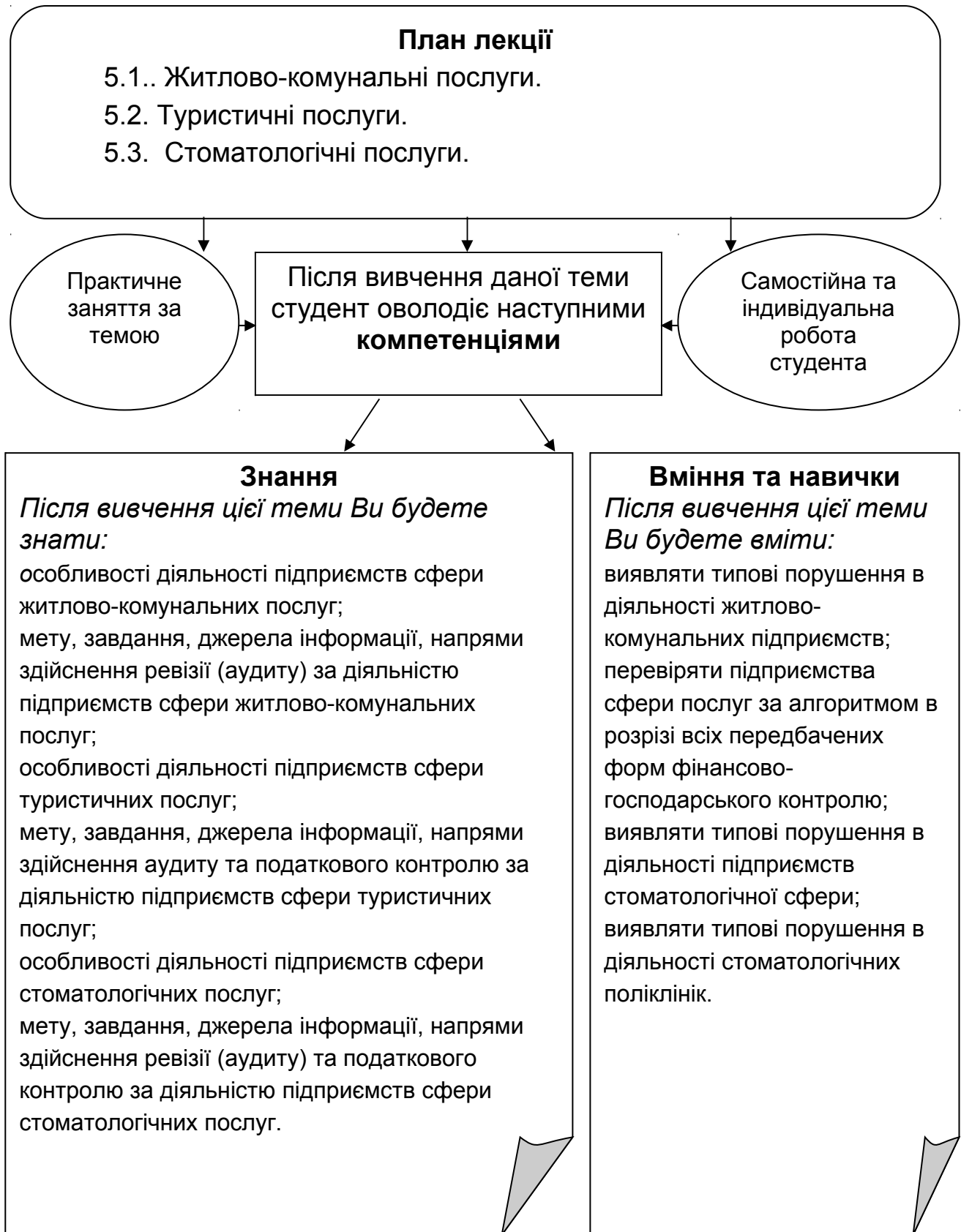

Рис.14. Структурно-логічна схема вивчення теми 5

Рис. 15. Мета завдання, джерела інформації ревізії, аудиту та податкового контролю на підприємствах житлово-комунальної сфери

Рис.16. Мета, завдання і джерела інформації аудиту на туристичних підприємствах

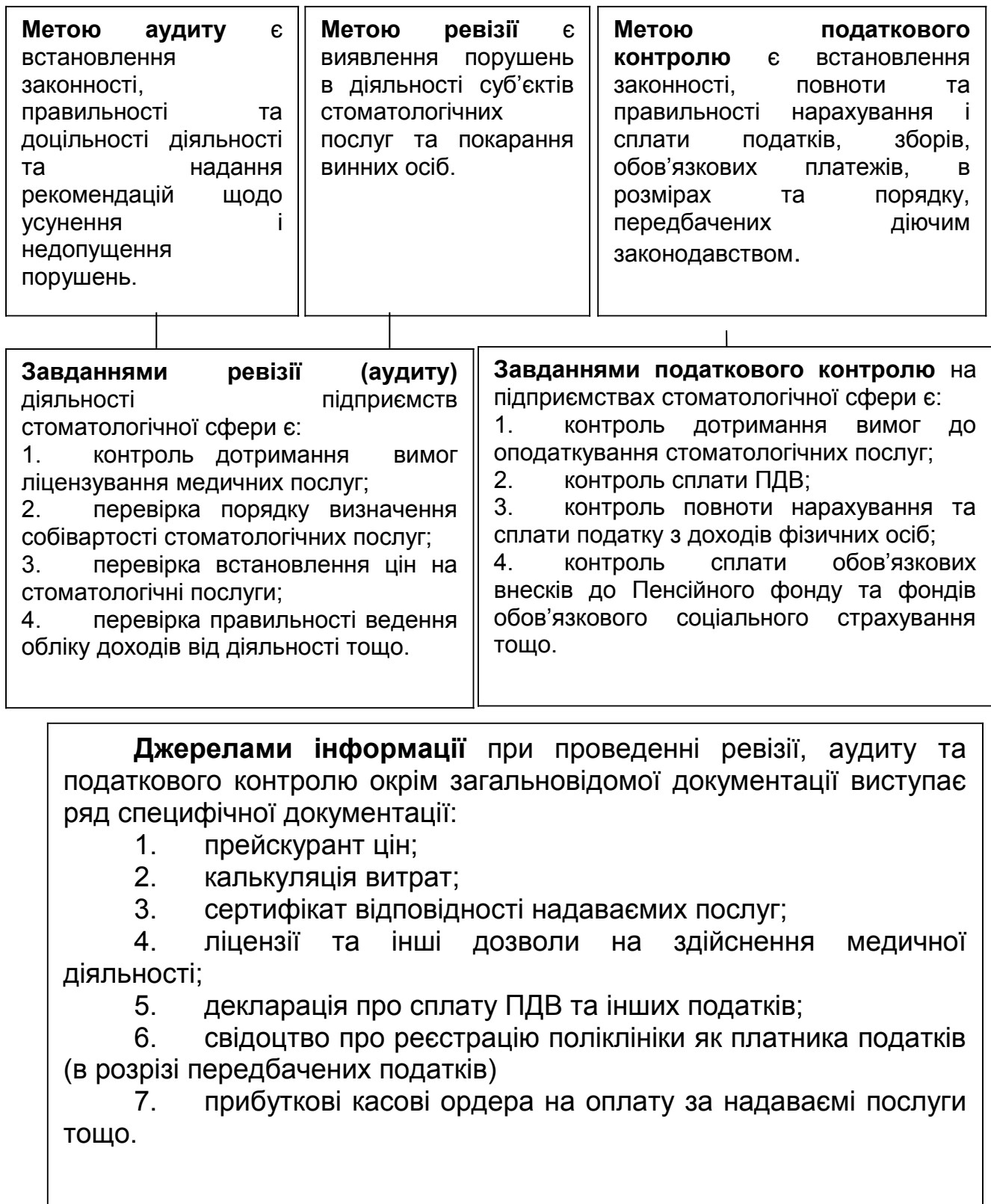

Рис.17. Мета, завдання і джерела інформації ревізії (аудиту) та податкового контролю в стоматологічних поліклініках

Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності

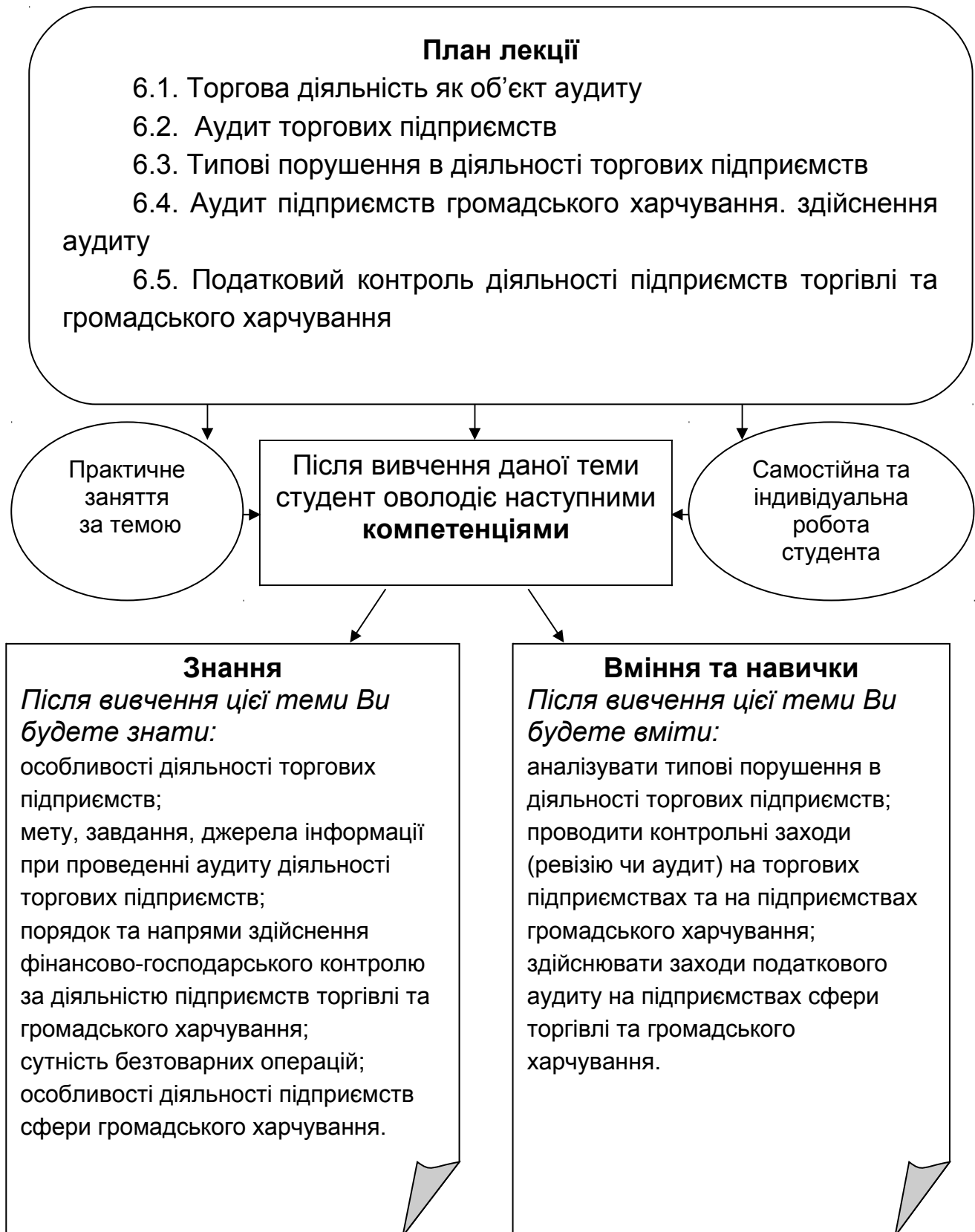

Рис.18. Структурно-логічна схема вивчення теми 6

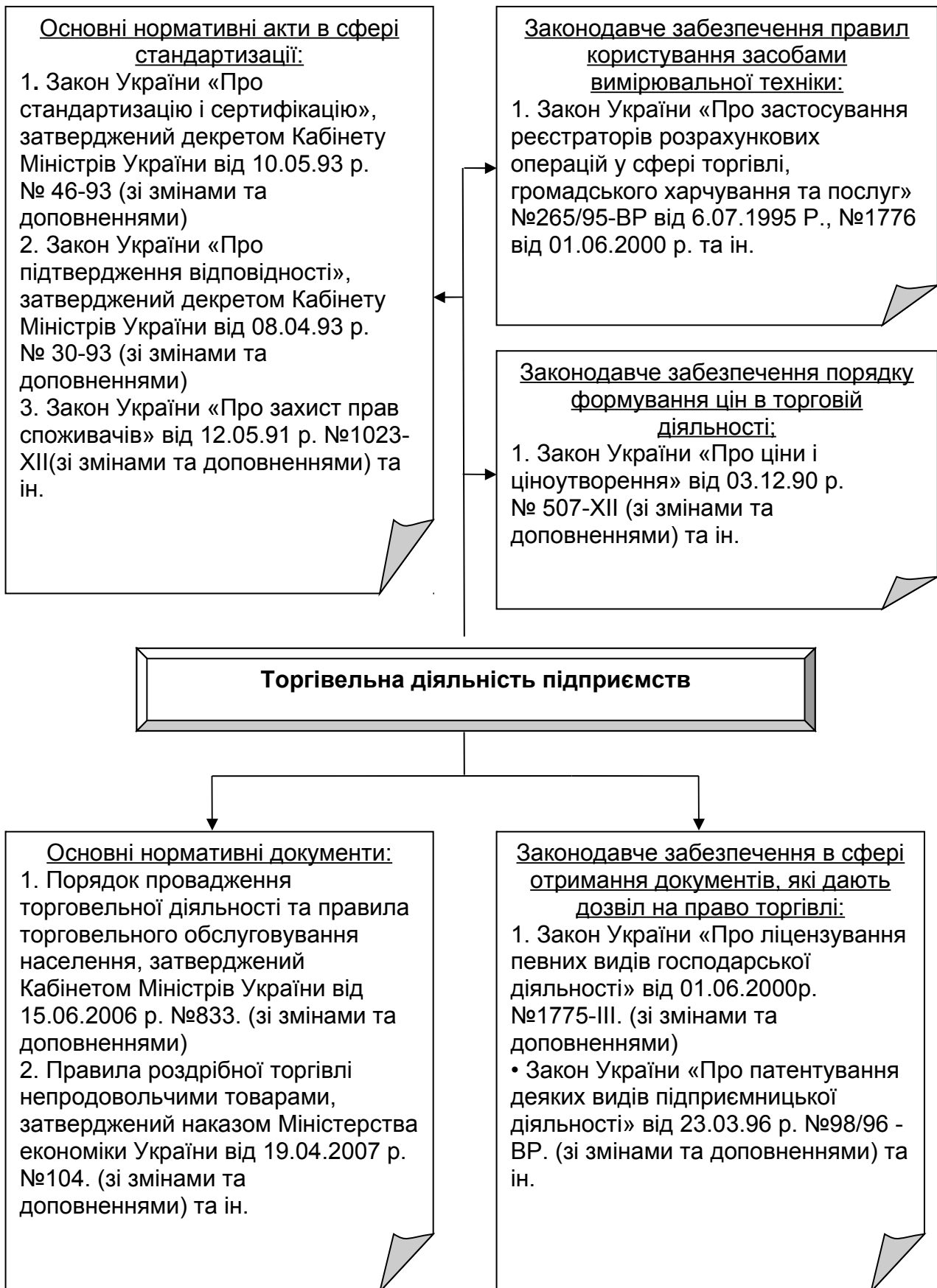

Рис. 19. Правове регулювання торговельної діяльності підприємств в Україні

Метою аудиту торгівельних підприємств є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності торгового підприємства, в тому числі розрахунків підприємства з бюджетом в частині сплати податків, зборів та обов'язкових платежів.

Завданнями аудиту є:

1. обґрунтованість прийнятих у фінансовому плані розрахунків для визначення об'ємних показників роботи підприємств, фондів заробітної платні, рівня собівартості продукції, прибутку, правильність віддзеркалення в звітності планових показників, наявності випадків необґрунтованих змін планів виробництва і реалізації продукції, фондів заробітної платні, прибутку, платежів до бюджету;
2. виконання плану за основними кількісними і якісними показниками, вплив окремих чинників на відхилення від затверджених планів;
3. зміст господарських операцій за даними первинних документів для встановлення їх законності, доцільності і достовірності;
4. записи в реєстрах бухгалтерського обліку в зіставленні з первинними документами, дані облікових реєстрів з показниками звітності, звітні дані з плановими;
5. дані різних документів, що відносяться до взаємозв'язаних господарських операцій, наприклад, зіставлення даних про кількість випущених виробів з документами про нарахування заробітної платні за вироблення цих виробів; порівняння даних про відвантаження продукції з пропусками на її відпуск з території підприємства;
6. дотримання встановленого порядку ведення обліку грошових коштів і матеріальних цінностей, а також обґрунтованість кореспонденції рахунків в облікових реєстрах;
7. достовірність звітних даних, виявлення приписок і інших спотворень звітності;
8. ефективність використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, своєчасність документального оформлення господарських операцій, повноти виявлення і мобілізації внутрішньогосподарчих резервів, причини утворення непродуктивних витрат і втрат;
9. дотримання діючого порядку встановлення і застосування цін і тарифів;
10. виконання вказівок по усуненню недоліків, виявлених попередньою ревізією.

Джерелами інформації при проведенні аудиту окрім загальновідомої документації виступає ряд специфічної документації:

1. договори;
2. накладна на відпустку товарно-матеріальних цінностей (типова форма М-20), яка фіксує передачу матеріальних цінностей водію (експедитору) і є підставою для вибуття матеріальних цінностей зі складу підприємства;
3. товарно-транспортна накладна (ТТН) за формою 1-ТН і шляхового листа вантажного автомобіля (форма « 2, що діє в межах України).
4. шляховий лист;
5. прибуткові ордера (форма М-4), які використовуються для оприбутковування товарів, що поступили від постачальників, відповідних даним супровідних документів.
6. акт про приймання матеріалів (форма М-7). Вони використовуються для оприбутковування товарів, коли є розбіжності якості і кількості з даними супровідних документів і для товарів, що поступили без документів тощо.

Рис.20. Мета, завдання і джерела інформації аудиту на торгівельних підприємствах

Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільськогосподарських підприємствах

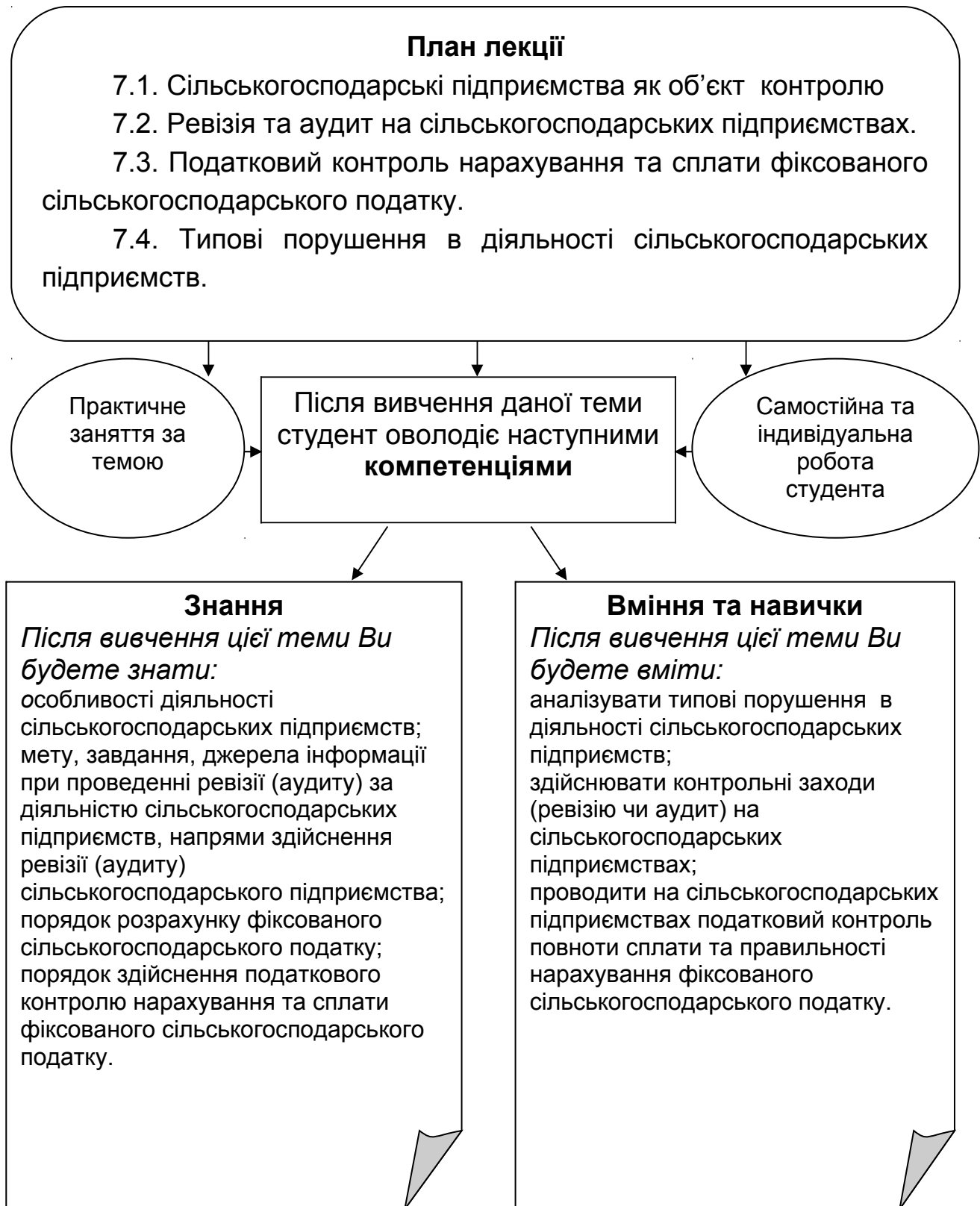

Рис.21. Структурно-логічна схема вивчення теми 7

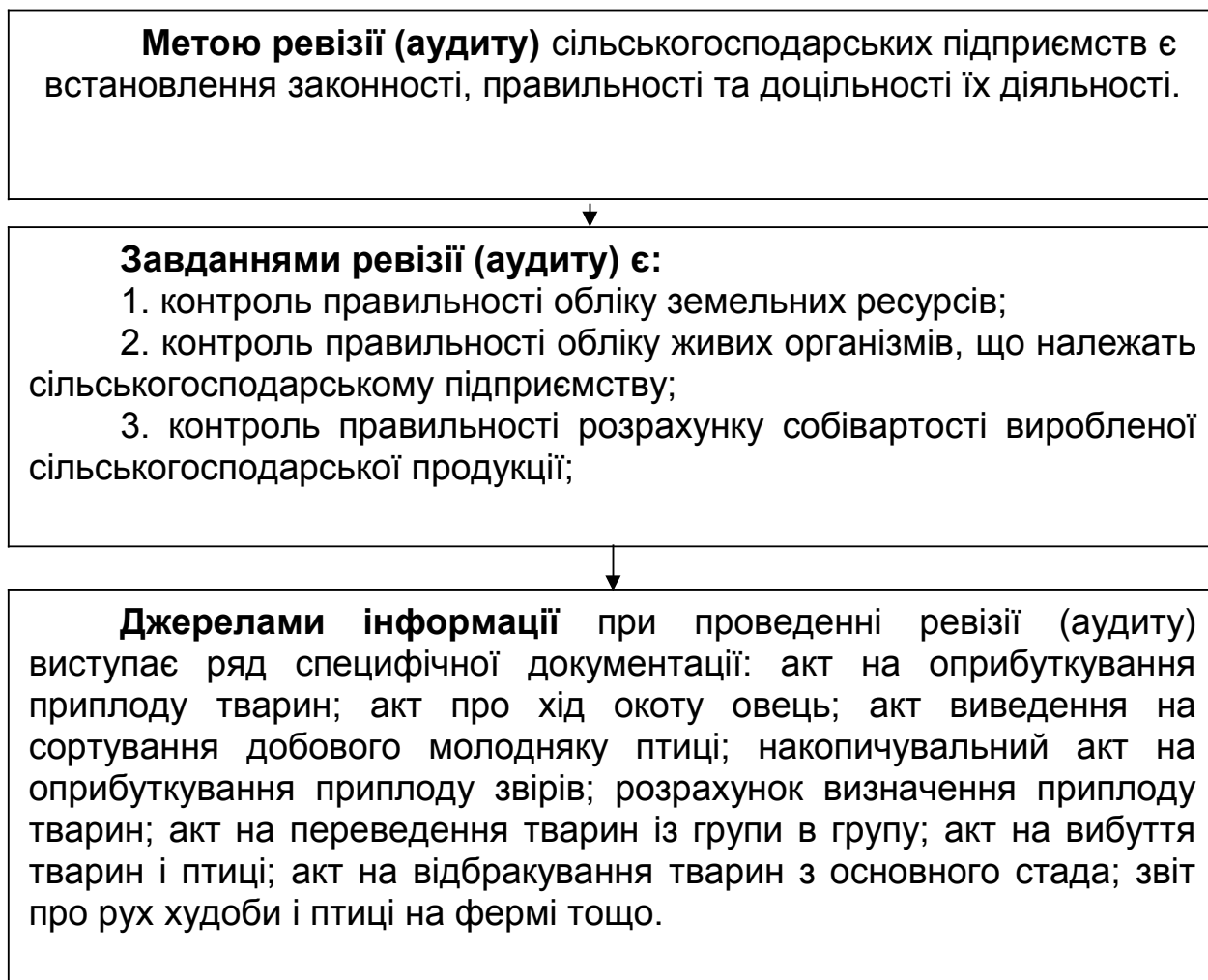

Рис.22. Мета, завдання і джерела інформації ревізії (аудиту) на сільськогосподарських підприємствах

Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств

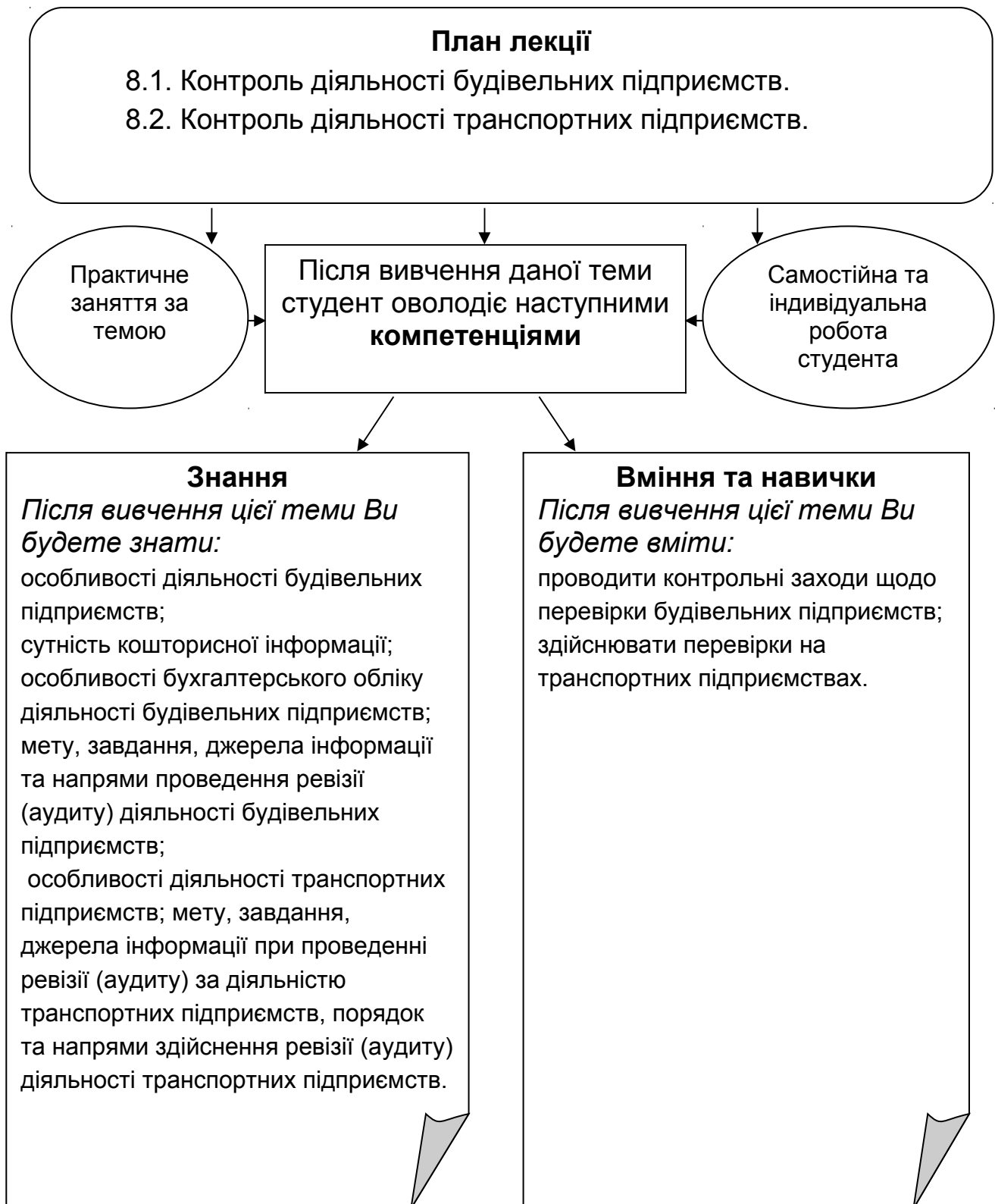

Рис.23. Структурно-логічна схема вивчення теми 8

Метою ревізії (аудиту) на будівельних підприємствах є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності такого підприємства.

Завданнями ревізії (аудиту) є:

1. інвентаризація будівельних матеріалів;
2. контроль наявності дозволів на здійснення будівельної діяльності;
3. контроль порядку формування цін на будівельні послуги;
4. контроль виконання договірних зобов'язань;
5. перевірка обліку витрат в будівництві.

Джерелами інформації при проведенні ревізії (аудиту) окрім загальновідомої документації виступає ряд специфічної документації:

1. договори з замовниками;
2. журнал обліку виконаних робіт;
3. акт приймання виконаних підрядних робіт;
4. довідка про вартість виконаних робіт і витрат;
5. лімітно-забірна карта;
6. договір про матеріальну відповідальність тощо.

Рис.24. Мета, завдання і джерела інформації ревізії (аудиту) на будівельних підприємствах

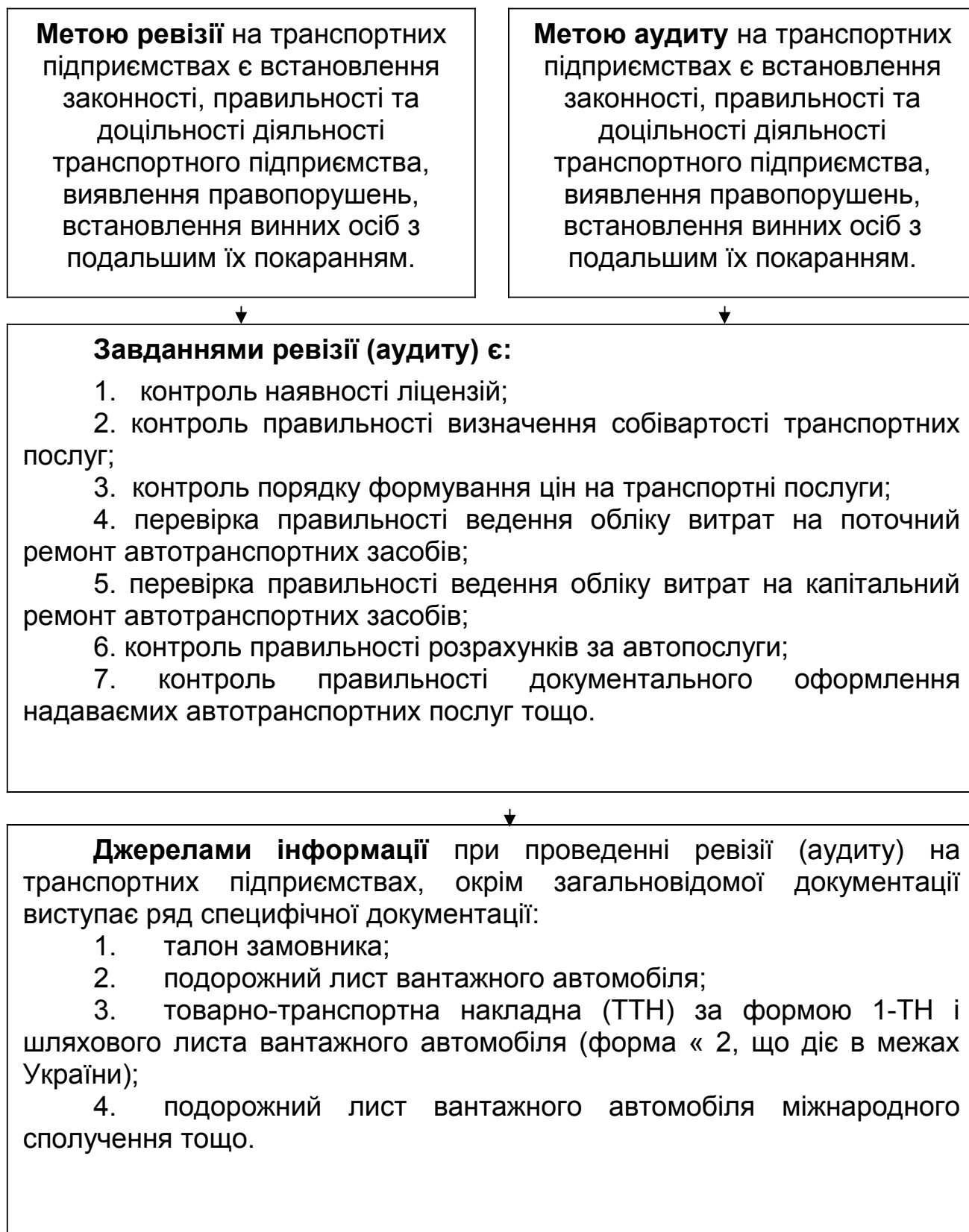

Рис.25. Мета, завдання і джерела інформації ревізії (аудиту) на транспортних підприємствах

Тема 9. Аудит та податковий контроль діяльності неприбуткових організацій

Рис.26. Структурно-логічна схема вивчення теми 9

Необхідність проведення аудиту в неприбуткових організаціях зумовлена рядом чинників:

по-перше, некомерційні організації прибігають до послуг аудиторських організацій для ініціативного аудита з метою установити правильність постановки бухгалтерського обліку, оптимізації оподаткування, для складання бюджету проектів, консультування по податкових і інших питаннях;

по-друге, деякі грантодавці вимагають підтвердження бухгалтерської (фінансово) звітності тих некомерційних організацій, що одержали від них гранти, як правило, це стосується закордонних грантодавців;

по-третє, аудит допомагає виявити ефективність структури керування в неприбутковій організації з метою її оптимізації й удосконалювання по напрямках;

по-четверте, аудит у неприбуткових організаціях покликаний до виявлення шляхів оптимізації і зниженню витрат, а так само пошуки альтернативних джерел фінансування, тобто підвищенню доходів.

Мета аудиту неприбуткової організації - досягнення розуміння кола статутної діяльності неприбуткової організації, планування перевірки, включаючи розрахунки істотності помилок, оцінка аудиторського ризику і застосування процедур експрес-аналізу, порядок проведення аудиту видаткової і дохідної частини бюджету, оцінка правильності ведення обліку майна і розрахунків, у тому числі з податковими органами.

Задачею аудиту неприбуткових організацій є робота зі статутними документами і бюджетом некомерційної організації.

Рис.27. Мета, завдання і джерела інформації аудиту на туристичних підприємствах

Тема 10. Контроль і аудит в банках

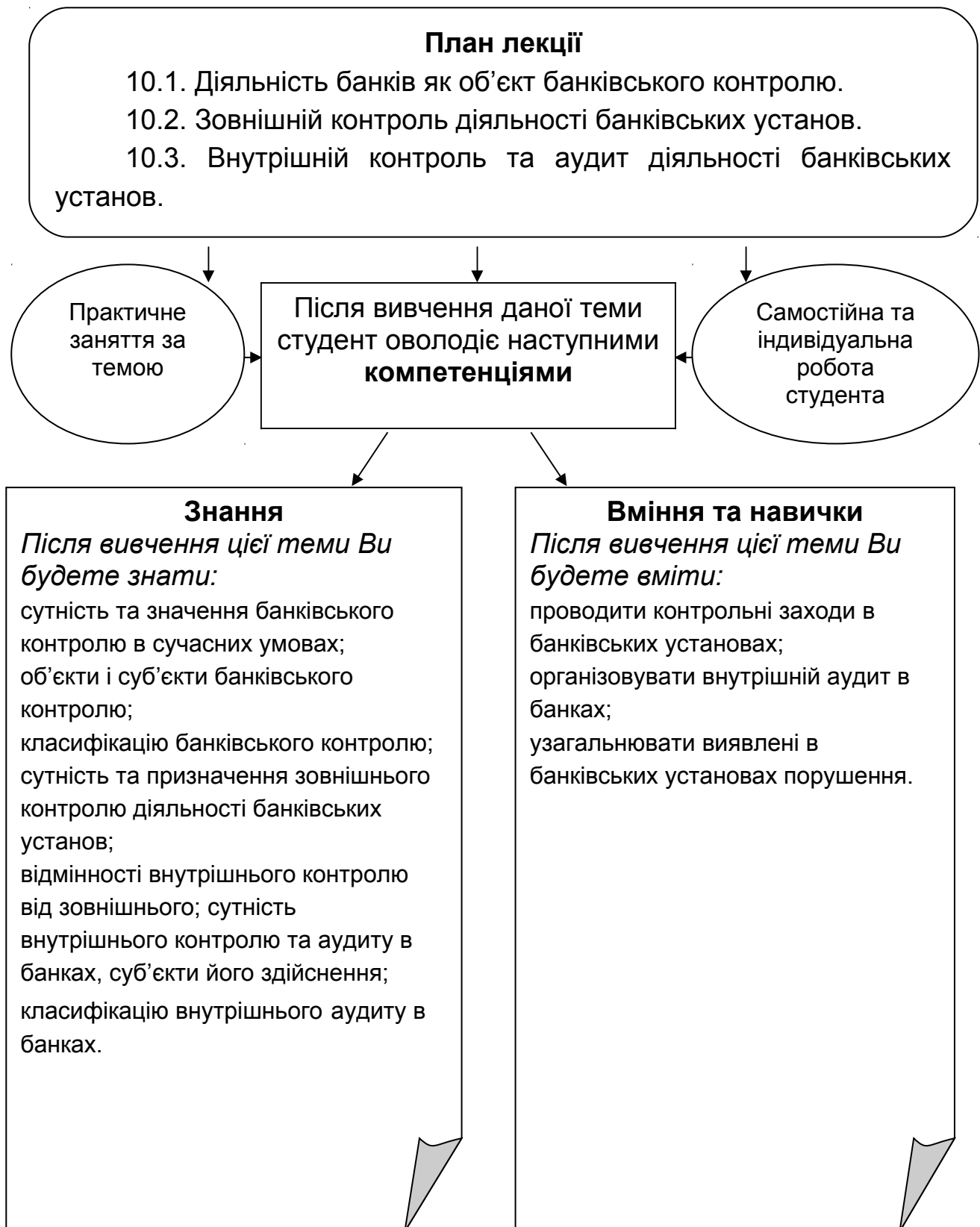

Рис.28. Структурно-логічна схема вивчення теми 10

Метою банківського контролю є об'єктивне вивчення фактичного стану справ в досліджуваному секторі економіки, виявлення тих факторів та умов, які негативно відображаються на виконанні прийнятих рішень та досягненні поставлених цілей щодо забезпечення надійності й ефективності всієї банківської системи.

Основними завданнями контролю в комерційних банках є виявлення збігів або відхилень (недоліків) в системі регулювання банківської системи, сприяння усуненню виявлених відхилень та вироблення ефективних рішень.

Рис.29. Мета, завдання та об'єкти банківського контролю

Рекомендована література

Основна

1. Білуха М.Т., Дмитренко М.Г., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підручник. За ред. засл. діяча науки і техн. України, д.е.н., проф. М.Т. Білухи. – Вид. друге перероб. і доп. – К.: Українська академія оригінальних ідей. – 2006. – 888 с.
2. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит / П.К. Германчук, І.Б. Стефанік, Н.І. Рубан та ін.. – К.: НВП «АВТ», 2004.
3. Дікань Л. В. Контроль і ревізія. Навчальний посібник. – Київ: Знання – 2007.– 327 с.
4. Дікань Л.В., Щербаков О.І., Ольховський Ю.А. Контроль в бюджетних установах. Х., „ИНЖЕК”, 2007. – 302 с.
5. Журавель Г.П., Крупка Я.Д., Палюх М.С., Гуцайлюк Л.С., Фаріон Т.І. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки. Навч. посібник: Тернопіль. Економічна думка, 1999. – 449 с.
6. Зінкевич О.В., Левицька С.О., Мосійчук М.М., Нагавичко І.П., Немкович О.Б. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2006. – 456 с.
7. Крисюк В.І., Каленський М.М., Бутко А.Д., Юрченко О.В. Ревізія і контроль у промисловому підприємстві: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 126 с.
8. Кривцова Т.О. Контроль і аудит в банках: Навч.посібник. – Х.: Вид-во ХНЕУ, 172 с.
9. Мурашко В.М., Сторожук Т.М., Мурашко О.В. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності: Навч. посібник / За заг. ред. П.В. Мельника. – К.: ЦУЛ, 2003. – 311 с.

Додаткова

10. Басанцов І.В. Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти: Монографія. – Київ: ВД «Корпорація», 2006. – с. 234.
11. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: Монографія. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 311 с.
12. Лавріненко А.А. Аудит у системі фінансово-господарського контролю // Фінанси України, № 8, - 2002. – С. 137-140
13. Мамишев А.В. Характерні аспекти організації державного фінансового контролю за рубежом // Фінанси України. – 2003. – №11.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**РОЗДАВАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ”
для студентів спеціальності «Облік і аудит» денної форми
навчання**

Укладач: **Синюгіна Наталія Вікторівна**

Відповідальний за випуск **Дікань Л. В.**

Редактор

Коректор

План 2008 р. Поз. № 42

Підп. до друку Формат 60x90 1/16. Папір MultyCopy. Друк Piso.

Ум.-друк. арк. Обл.-вид. арк. Тираж прим. Зам. №

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк №481 від 13.06.2001 р.*

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а